

I Luthers Fodspor

– Rejse til Erfurt, Wittenberg & Wartburg

DAG 1: REFORMATIONEN I HADERSLEV – EISLEBEN

Vi starter første dag med opsamling i København, hvor bussen fortsætter tværs over Sjælland, Fyn og Trekantsområdet, hvor der er opsamling af deltagere på tværs af landet. Turen igennem Danmark prøver også at fortælle den danske vinkling på Reformationen, hvor vi vil berøre personer som Hans Tausen, Christian II, Christian III. og Frederik I. og komme ind på temaer som Grevens Fejde og dansk religionspolitik indtil da.

Hans Tausen der beskytter Biskop Rønnow efter maleri af Carl Bloch viser stemningen under Reformationen i Danmark (Wikimedia)

Vi besøger Haderslev Domkirke netop for at vinkle Reformationens historie til Danmark. I 1523 overtog Frederik I. kongemagten i Danmark efter at Christian II. var blevet afsat, den ny konge måtte aflægge ed på ikke at ville indføre Reformationen og Luthers lære i Danmark, da hans sympatier for Luther var kendte. Kongen indsatte sin ældste søn – og kronprins – Christian som Hertug af Haderslev og gav sønnen frie hænder i sit hertugdømme velvidende at sønnen var overbevist Lutheraner. I de efterfølgende år indførte Christian Reformationen i Haderslev – hvilket gør byen og hertugdømmet til det første lutherske område i Danmark. Vi ser Domkirken i Haderslev og hører om denne historie inden vi fortsætter sydpå over den dansk-tyske grænse og igennem Slesvig-Holsten, Niedersachsen og Sachsen-Anhalt. Alle områder der indførte reformationen forholdsvis hurtigt efter Luthers teseopslag.

Domkirken i Haderslev – der blev centrum for Reformationen i Hertugdømmerne og en udgave af et Luthersk Idealsamfund som Christian III. kunne benytte før han fik kongemagten i Danmark. Foto fra wikimedia.

Vi overnatter i Aschersleben lidt nord for Luthers fødeby Eisleben og hvor han voksede op i Mansfeld i de østlige grene af Harzen. Her spiser vi aftensmad.

[SE CITY HOTEL ASCHERSLEBEN](#)

DAG 2: Luthers Barndom – Mansfeld og Eisleben – Panorama over Bondekrigene og ankomst til Erfurt

Efter at have nydt morgenmaden på hotellet der kører vi mod Mansfeld hvor Luther voksede op. Vi gør et kort ophold og tager et foto af Luthers barndomshjem, mens vi i bussen hører om Luthers opvækst og om bjergværksdriften i 1500-tallets Harzen. Efter et kort ophold i Mansfeld går det videre mod Eisleben, hvor Martin Luther blev født 10. november 1483 og dagen efter døbt i kirken Sankt Petri-Pauli og livet igennem besøgte gentagne gange også da han 18. februar 1546 blev syg og sov stille ind. Han prædikede i Andreaskirken i byen som vi også ser. Der bliver afsat tid til at se de to museer i Luthers fødehjem samt hvor han døde.

Lige over middag fortsætter vi i bussen – hvor der er frokostsandwich under kørslen – og en flot tur igennem forbjergene i Harzen og Kyffhäuser til Bad Frankenhausen, her ser vi det fantastiske smukke 360 graders panorama der fortæller om Bondekrigene der brød ud i forlængelse af Reformationen. Bondekrigene var ufatteligt blodige og fik ikke Luthers støtte, et af de blodigste slag stod ved Bad Frankenhausen og blev i DDR der identificerede sig med Bønderne brugt til at promovere Luther-jubilæet i 1983. Vi ser panoramaet med en fremragende dansk indtaling og fortsætter sydpå mod Erfurt og forbi Stotternheim, hvor Luther i 1505 søgte læ i et uvejr og bad til Jomfru Marias moder Anna om redning, da dette skete valgte han at hellige sit liv det religiøse.

Bad Frankenhausen spillede en stor rolle i de tyske Bondekrige der brød ud efter Luthers teseopslag. En af de mest fremragende formidlinger af kunst, historie og religion venter os – og så oveni købet på dansk. Foto fra Panorama-museum

Vi ankommer sidst på eftermiddagen til Erfurt, hvor vi i forlængelse af ankomst introduceres til dele af byen, såsom området rundt om Banegården, hvor vi bor samt den store plads Anger og Domkirkepladsen med kirkerne Severi og Domkirken, hvor Luther blev ordineret som præst i 1507. Vi spiser fælles på restaurant i byen.

Vi bor 3 nætter på det dejlige 4-stjernede hotel Best Wester Plus Hotel Excelsior i Erfurt.

[LINK TIL BEST WESTERN PLUS HOTEL EXCELSIOR I ERFURT](#)

DAG 3 – Erfurt med Augustinerklosteret

Vi starter dagen med en byrundtur i Erfurt, der naturligvis fokuserer på de steder der kan relateres til Martin Luthers tid i byen. Luther studerede i byen på et af Tysklands ældste universiteter. Da Luther forlod juraen for at hellige sig gud, forblev han i Erfurt, hvor han da indtrådte i Augustinerordenen. Vi besøger Augustinerklosteret, hvor Luther virkede som munk. Vi går igennem de stemningsfulde gader omkring Krämerbrücke, og igen domkirkepladsen, hvor vi ser den kirke hvor Luther blev ordineret som præst i 1507. I kirken ser vi naturligvis også den enorme klokke Gloriosa. Herfra kan man spise frokost og nyde resten af dagen i Erfurt – Thüringens hovedstad hvor mange andre oplevelser kan fylde tiden ud.

Erfurt byder på mange smukke steder – Krämerbrücke over floden Gera er et naturligt tiltrækningssted under opholdet i Erfurt. Foto fra Thüringen Entdecken

DAG 4: WARTBURG OG EISENACH

Efter morgenmad kører vi til bjergene Thüringer Wald hvor den smukt beliggende middelalderlige borg Wartburg knejser imponerende på en bjergtop. Den ligger knejsende på en klippe over Eisenach. Det var her Martin Luther opholdt sig efter rigsdagen i Worms i 1521, hvor han var blevet gjort fredløs. Han opholdt sig her i ti måneder og på den tid oversatte han det nye Testamente fra græsk til tysk. Vi kommer blandt andet til at se Luthers arbejdsværelse.

Wartburg i det smukke Thüringer Wald – Martin Luther opholdt sig på borgen under dæknævnet Junker Jørg – idet han var gjort fredløs. Han oversatte det Ny Testamente. Foto fra Pixabay

Efter besøget på Wartburg gør vi et kort ophold i Eisenach, hvor Luther gik i skole fra 1498 til 1501. I Eisenach blev den berømte komponist Johann Sebastian Bach født og de interesserede kan besøge hans museum. Derefter returnerer vi til Erfurt, hvor resten af dagen er på egen hånd, hvor der er god mulighed for at nyde vores skønne by og besøge museer som eksempelvis Stasimuseet eller museet hvor krematorievognene til Auschwitz blev produceret. Begge Museer der fokuserer på Tysklands moderne totalitarisme.

Domkirken og Severikirche i Erfurt. Foto: wikipedia

Er der stemning for det vil der om eftermiddagen arrangeres en udflugt til Weimar – der ligger en lille halv times kørsel fra Erfurt mod vest. Byen er kendt for Goethe og Schiller og hele den tyske romantiks gennembrud. Mere om dette oplyses på selve rejsen, hvis der er stemning for det.

DAG 5: WITTENBERG – Protestantismens Rom

Vi forlader Erfurt tidligt om morgenen og passerer forbi byer som Weimar, Jena og Leipzig hvor alle de tre byers spændende historie fortælles med fokus på Goethe, Schiller og Johann Sebastian Bach i Leipzig hører vi også om kirkens betydning i forbindelse med mandagsdemonstrationerne der ledte op mod Murens Fald i 1989. Vi fortsætter herefter til Wittenberg, der var centrum for hele Reformationsbevægelsen og som var kendt som Protestantismens Rom.

Wittenberg med Bykirken og Rådhuset. Foto: Anders Bager Eriksen, Historiske Rejser

Straks efter ankomst indkvarterer vi os på vort centralt beliggende og dejlige hotel Best Western. Vi går en gående byrundtur i Wittenberg, hvor vi fra den ene ende af byen ser Luthers eg – hvor han i 1520 brændte den pavelige bulle – over Lutherhaus, der ligger nabo til vores hotel og som var det oprindelige Augustinerkloster hvor Martin Luther og hans kone Katharina von Bora boede i alle deres år i Wittenberg og hvis museum fremragende fortæller om Reformationen. Vi ser universitetet Leucorea hvor blandt andet Hans Tausen og Christian II. og III. har opholdt sig, der er mulighed for at besøge hvor Luthers højre hånd Philipp Melanchthon boede. Vi besøger Stadtkirche hvor Johannes Bugenhagen virkede som sognepræst – der blev inviteret til Danmark af Christian III. efter 1536 – der bliver anledning til at høre om Andreas Bodenstein og den mere rabiate udlægning af Lutherdommen som udspillede sig i kirken, da Luther var på Wartburg. Vi ser naturligvis også hvor Lucas Cranach – maler og borgmester i Wittenberg – havde sit atelier og hvor man kan se hans mange fantastiske portrætter. Afslutningsvis går vi til Slotskirken og ser tersedøren, hvor altså Martin Luther den 31. oktober 1517 slog sine 95 teser op på kirkedøren. Der bliver tid til at gå ind og se slotskirken, hvor både Luther og Melanchthon ligger begravet, men hvor i også får at se Dronning Margrethes alterdug som hun gav som gave til kirken i 2016.

Luther slår sine 95 teser op på kirkedøren i Wittenberg, hvor han kritiserer den måde at aflad foregår på i pavekirken. Kritikken ender få år efter i et brud med pavekirken og dannelsen af den luthersk-evangeliske kirke. Maleri af Ferdinand Pauwel, 1872.

Eftermiddagen kan bruges på at dykke længere ned i flere af de omtalte steder.

Vi spiser fælles aftensmad om aftenen.

[SE HOTEL BEST WESTERN SOIBELMANN'S](#)

DAG 6: TORGAU og hjemkørsel med Gedser – Rostock

Vi spiser tidlig morgenmad og forlader Wittenberg og kører lidt syd for Wittenberg langs Elben og gør et kortere ophold i Torgau, hvor vi ser det første lutherske kapel blev bygget på det smukke slot Hartenstein. Det stammer fra 1544. Luther var i det hele taget glad for Torgau, det var herfra at hans kone Katharina von Bora gjorde ophold som nonne inden hun kom til Wittenberg og derudover var Luther ofte i byen, da kurfyrsterne af Sachsen havde deres residensslot i byen. I tiden før at Melanchthon drog til Augsburg og forhandlede den Augsburgske bekendelse – der mødtes han med Luther, Bugenhagen og Justus Jonas i Torgau. Torgau kendes også for at være byen hvor de amerikanske og sovjetiske tropper endelig kunne danne fælles trop under Anden Verdenskrig – hvilket vi naturligvis også ser. Vi ser hvor Katharina von Bora ligger begravet og sætter derefter kursen nordpå mod Berlin og hvor vi midt på eftermiddagen sejler over med færgen Rostock – Gedser

Slottet Hartenfels i Torgau ved Elben. Her opstod det første lutherske kapel, som del af kurfyrsterne i Sachsens hof. Luther var nært knyttet til byen hvilket også gjaldt Katarina von Bora der ligger begravet i byen. Foto: wikimedia

Derefter kører bussen omkring København og derpå tværs over Sjælland, Fyn og til Trekantsområdet og igennem Sønderjylland, hvor folk står af på de aftalte steder.